

Eesti Arst ja Eesti Arstide Päevad – sajand käsikäes

Urmas Siigur – Eesti Arst

Muidu kõledavõitu maikuud jäid igati õnnestunud ettevõtmisena märkima Tartus 12.–13. maini toimunud Eesti Arstide Päevad. Konverentsi kava oli mitmekesine ning üks sessioonidest oli pühendatud 100aastaseks saanud ajakirjale Eesti Arst. Arstide päevad ja Eesti Arst on käsikäes toimetanud nüüdseks sada aastat ning see viib mõttele tagasi vaadata, kuidas see koostöö on toimunud.

Esimesed Eesti arstidepäevad (toonane kirjaviis) toimusid Tallinnas 11. ja 12. detsembril 1920. Pärast dr Nikolai Sarve pikemat ettekannet „Eesti arstide organiseerimise küsimusest“ võeti vastu Eesti Arstideseltside Liidu – nüüdse Eesti Arstide Liidu – põhikiri. Lisaks peeti kolm ettekannet, milles käsitleti Eesti tervishoiukorraldust, nakkushaiguste vastu võitlemist ning leprat Eestis. Ettekannetest ei ole enam teada, kuna selleks ajaks ei olnud sündinud veel ajakirja Eesti Arst.

Asi läks dokumenteerimise osas palju paremaks juba 1921. aastal, kui 2.–4. detsembrini toimus Tartus suurejooneline I Eesti arstide kongress. Kongressil oli plaanis üle 80 „kõne ja referaadi“ ning reglement oli lihtne ja karm: „Kongressile tulles peab iga kõneleja oma kõne puhtas käsikirjas ära andma kongressi sekretariaati. Lühike resümé tuleks aga hiljem 15-maks novembriks sisse saata, võimaluse korral paljundatult 100 eksemplaaris, väljajagamiseks kongressi liikmetele“. Kongressi avapäeval jõudis kongressi delegaatideni esimene Eesti Arsti number, mis oli dateeritud „jaanuar 1922“, ning peaaegu kõik peetud ettekanded ilmusid 1922. aasta järgnevatel Eesti Arsti numbrites.

Kongress toimus „õieti väljaspool eesti arstidepäevade järjekorda“ (ei läinud päevade üldisesse numeratsiooni), aga sellega pandi paika standard ka järgnevatel aastatel arstide päevadeks – ettekanded peavad olema vormistatud viisil, et neid saaks Eesti Arstis avaldada. Ja nii ka läks. Kokku peeti 1920.–1939. aastani 17 arstidepäeva (1922 ja 1931 jäid vahele), ning alates teisest avaldati

peetud ettekanded Eesti Arsti lisades. 1940. aastal Võrus toimuma pidanud arstidepäev jäi „Võru Arstide Seltsi kui korraldaja ettepanekul pidamata“. Järgmine kord mainiti arstidepäeva „ENSV kirjandus- ja kirjastus- asjade peavalitsuse ülema käskkirjadega kõrvaldatavate eestikeelsete raamatute üldnimestikis“.

Esimesed „uue Eesti aja“ arstide päevad toimusid 6.–8. septembrini 1994 Tartus ja taastasid iga-aastaste konverentside tava. Viimase 28 aasta jooksul on arstide päevade konverents toimunud 27 korral – ära jäi see vaid 2020. aastal koroonatõttu. Need pea kolm aastakümnet on olnud otsingute aastad, millest on kena ülevaade Ken Kallingu „Arstide liidu sajandis“. Osa sõjaelsest vaimust on säilinud, kuid midagi on ka selgelt kaotsi läinud. Nii „vanal“ kui ka „uuel Eesti ajal“ on konverents olnud koolitusüritus. Paraku on aga oluliselt erinev jälg, mis sellest maha on jäänud – peetud ettekannete jäädvustamine.

Sõjaelsete päevade ettekanded on kõik Eesti Arsti kirja saanud. Lapates otsingumootoriga või näpu vahel viimase kolme kümnendi ajakirju, leiame sealt väga piiratult arstide päevadega seotud materjale, ning need on kas konverentsi programmid, põgusad ülevaated sellest, millest juttu tuleb, või väga napid kokkuvõtted räägitust. Ometi on peetud hulgaliselt ettekandeid, mis oleks väärinud lisaks üks kord auditooriumis ettekandmisele ka publitseerimist ning seeläbi kättesaadavaks tegemist mitmele tuhandele Eesti Arsti lugejale. Ettekannete slaidid või ka järelvaatamine seda ei asenda. Nii on mulluse, vägagi tuumaka konverentsi ettekandeid vaadatud Youtube'is ca poolteistsada korda.

Ja siit moraal. Juba konverentsi planeerides ja lektori poolt materjali ette valmistades tuleks mõelda sellele, et öeldud sõna ja peetud kõne on hea, aga publikatsiooniks vormistatuna saab see olulise lisaväärtuse. Eesti Arst on selleks parim paik.

Urmas Siigur